

Hemställen förslag avfallstaxa för 2026

Sammanfattning

I alla Sveriges kommuner är avfallshanteringen finansierad med avfallsavgifter som tas ut för insamling och behandling av avfall inom det kommunala ansvaret. För att kunna ta ut avgifter måste kommunen upprätta en avfallstaxa som beslutas av kommunfullmäktige.

Som utgångspunkt för avfallstaxan gäller Miljöbalken och Kommunallagen. Det innebär bland annat att avfallstaxan ska utgå från reglerna om god ekonomisk hushållning, självkostnadsprincipen och likställighetsprincipen.

Förslaget för 2026 baseras på ett antal parametrar:

- SRV har fått ett nytt utökat uppdrag och behöver anpassa sina tjänster enligt ny lagstiftning som börjar gälla 2024. Den 1 januari 2024 tog bolaget över förpackningsinsamlingen från FTI och införde obligatorisk insamling av matavfall. Därutöver ska SRV införa fastighetsnära insamling av förpackningar till 2027. Det utökade uppdraget innebär initiala omställningskostnader för förändringar i insamlingen av avfall.
- Med utgångspunkt i den nya lagstiftningen beslutade SRV:s styrelse under 2023 om ett nytt insamlingssystem i form av färgsortering som enda insamlingssystem för samtliga kunder och kundgrupper.
- Mot bakgrund av en oro för SRV:s långsiktiga ekonomiska stabilitet samt lärdomar från uppstarten av färgsortering, så påbörjades en utvärdering under 2025 av det tidigare styrelsebeslutet från 2023.
- I april 2025 beslutade SRV:s styrelse om att upphäva det tidigare beslutet om färgsortering som enda insamlingssystem för samtliga kunder samt ompröva byggandet av en anläggning för optisk sortering. SRV:s företagsledningen gavs även i uppdrag att genomföra en fördjupad konsekvensbeskrivning av förslagen om insamling av rena fraktioner i enskilda kärl i kombination med färgsortering som ventillösning.
- Beräkningen av avfallstaxan för 2026 färdigställdes i slutet av april. I beräkningen av avfallstaxan så har hänsyn tagits till styrelsebeslutet samma månad att upphäva det tidigare beslutet om färgsortering som enda insamlingssystem för samtliga kunder samt ompröva byggandet av en anläggning för optisk sortering.
- I juni 2025 beslutade SRV:s styrelse att införa insamling av avfall av rena fraktioner i enskilda kärl i kombination med färgsortering som en så kallad ventillösning.
- Den ersättningsmodell från Naturvårdsverket som finansierar förpackningsinsamlingen betalas ut kvartalsvis i efterskott. Under 2024 så täckte inte ersättningen hela kostnaden för insamlingen av förpackningar utan underskottet fick täckas av avfallstaxan.
- I taxan eftersträvas att varje tjänst ska bära sina egna självkostnader som huvudprincip.
- Utgångspunkten är att alla tjänster för avfallshämtning räknas upp med Avfallsindex som ökar med +1,1% och att grundavgifter är oförändrade.
- Från den 1 januari 2025 ansvarar kommunerna för textilinsamling, där ersättningsmodellen fortfarande inte är utredd.
- Den pågående omställningen till fastighetsnära insamling i hela landet gör att leveranstider av fordon, insamlingskärl och material har ökat kraftigt, vilket gör omställningskostnaderna än svårare att bedöma och planera.

- SRV har behov av att både anpassa och förnyga fordonsflottan för att säkerställa rätt antal fordon för det utökade insamlingsuppdraget och lägre driftskostnader.
- SRV behöver öka underhållsarbetet på samtliga anläggningar för att minska driftskostnader och säkerställa en god och säker arbetsmiljö för medarbetare och kunder.
- Ökade krav i miljölagstiftningen och ökad ambitionsnivå hos viktiga leverantörer har gjort att SRV:s kostnader för vattenhantering och slamhantering har ökat. Dessa kostnader kommer att fortsätta att öka kommande år.
- Inflationen har minskat under det senaste året men kostnaderna för fordon och underhåll har ökat kraftigt de senaste åren. Även kostnaderna för insamlingskärl har ökat kraftigt p g a den stora efterfrågan p g a ny lagstiftning.
- Kommunernas avfallsplaner har en hög ambitionsnivå, där större andel av avfallet ska återvinnas mot i nuläget, vilket påverkar kostnaderna. Ett antal aktiviteter pågår sedan 2023 för att kunna öka återvinningsgraden och dessa kommer att utvecklas ytterligare under 2026. Samtliga kommunikationsinsatser för att uppnå målen i avfallsplanen finansieras också av avfallstaxan.
- Tjänster för slamtömning justeras med Slamindex som minskar med -1,2%

För att möta ökade kostnader så eftersträvas en långsiktig effektivisering av verksamheten genom förbättrad resursplanering, logistikoptimering, digitalisering samt eftersträvande av kostnadseffektiva val mellan interna och externa produktionssätt.

Avfallstaxan skiljer sig mellan olika kundkategorier, tjänster och hämtningsintervall. För exempel på hur förslaget påverkar de vanligaste kundkategorierna, se tabell under punkt 5.

Bakgrund

Den kommunala avfallsordningen består av tre delar; *Avfallsplanen*, som är kommunens övergripande strategi för avfallshanteringen, *avfallsföreskrifterna* som reglerar kommunernas myndighetsutövande inom området och *avfallstaxan* som är dokumentet där avfallstjänsterna och priserna för respektive avfallstjänst framgår.

I alla Sveriges kommuner är avfallshanteringen finansierad med avfallsavgifter som tas ut för insamling och behandling av avfall inom det kommunala ansvaret. För att kunna ta ut avgifter måste kommunen upprätta en avfallstaxa som beslutas av kommunfullmäktige.

Förändringar inom avfallsområdet har inneburit ändrade förutsättningar för utformningen och prissättningen i avfallstaxan. Kostnadsbildningen har förändrats och kostnader för behandling och hantering har i många fall ökat, bland annat beroende på inflation, nya skatter, högre miljökrav och nya tjänster. Återvinningscentraler och insamling av hushållens farliga avfall utgör också en allt större del av avfallskostnaderna.

Ytterst avgörs kostnaden av de ambitioner och förutsättningar som finns på nationell nivå och i respektive kommun. I kommuner med exempelvis långa transportavstånd eller hämtning på öar blir ofta kostnaden för avfallshanteringen högre. Lokala miljömål och prioriteringar, service för grovavfall, eventuell fastighetsnära insamling med mera påverkar kostnaderna för avfallshanteringen. Sammantaget avspeglas allt detta i avfallstaxan.

Beroende på de målsättningar kommunen har för verksamheten finns många sätt att bygga upp en taxa. Det finns dock några grundläggande juridiska krav:

- Miljöbalkens 27 kap. 4–6 §§ ska tillämpas. Det innebär bland annat att avfallstaxan ska antas av kommunfullmäktige och att det ska finnas bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig

och till vem avgiften ska betalas. Avgiften ska vara årlig om den inte avser hantering vid enstaka tillfällen.

- Avgifterna som tas ut får inte vara högre än de nödvändiga kostnaderna för infrastruktur och planerings-, kapital- och driftkostnader för renhållningen (motsvarar kommunallagens självkostnadsprincip). Självkostnaden avser inte kostnaden för den enskilda prestationen utan de samlade kostnaderna för hela avfallsverksamheten.
- Taxan kan användas som styrmedel så att återvinning och annan miljöanpassad avfallshantering stimuleras.
- Likställighetsprincipen ska tillämpas, vilket innebär att invånarna ska vara likställda i fråga om sina rättigheter och skyldigheter gentemot kommunen (kommunallagen 2 kap. 3 §). Samma avgift ska tas ut för samma prestation/tjänst.
- Nytt från 2020 är att kommunen också får ta ut avgifter för förebyggande av avfall, dels för information, dels för åtgärder kring insamling och sortering.

Dessutom är det en fördel om taxan är enkel och lätt att förstå så att kunderna lätt kan förstå vilka val de har och vad den samlade avgiften blir. Att konstruera en taxa som uppnår målsättningen att kostnaderna för de olika tjänsterna fördelas ut på rätt kundkategorier underlättas av en konstruktion som är uppbyggd på grundavgift respektive rörlig avgift (hämtnings- och behandlingsavgift) samt separata avgifter.

SRV använder Avfall Sveriges beräkningsmodell för prissättningen av tjänsterna i avfallstaxan. Modellen tillämpas av många kommuner i landet. Beräkningsmodellen följer gällande lagstiftning i Miljöbalken och kommunallagen. Modellen bygger bland annat på nyttjandegrad per kundkategori, kostnad per liter med variabler för kärlstorlek, avfallsslag och hämtningsintervall. Modellen är vedertagen, transparent och baserad på avfallsstatistik, vilket skapar goda förutsättningar för ännu högre miljöstyrning. Prissättningen i avfallstaxan revideras årligen.

Texten i taxedokumentet är samordnad med gällande avfallsföreskrifter 2021–2030 så att dokumenten stödjer varandra. Taxedokumentet revideras varje år för att förbättra och förenkla läsbarheten. Kunderna ska till exempel enkelt kunna förstå vilken tjänst de kan välja och vad tjänsten innebär.

Alla priser i taxedokumentet är inklusive moms.

Förslag till förändringar i avfallstaxa 2026

Förslaget till Avfallstaxa 2026 är ett resultat av ett flerårigt arbete med genomlysning av avfallstaxan för att säkerställa att den uppfyller lagstiftningen och självkostnadsprincipen. Samtliga tjänster är genomlysta.

Förslaget motsvarar gällande lagstiftning och ägarnas direktiv och gemensamma mål i avfallsplanen. Det ger SRV förutsättningar att ställa om verksamheten till det utökade uppdraget. Förslaget till avfallstaxa motsvarar även gällande lagstiftning om obligatorisk matavfallsinsamling från 1 januari 2024 och påbörjande av övertagande av ansvaret för insamling av förpackningsmaterial fastighetsnära från och med 2024. Ansvaret och övertagandet ska vara implementerat fullt ut 1 januari 2027.

Förslaget till avfallstaxa speglar förändringar i kostnaderna för avfallshanteringen. Förslaget har också tagit med de kända schablonintäkter (ersättningar) som enligt lagstiftningen ska utgå för det nya utökade uppdraget. Naturvårdsverket har tagit fram en ersättningsmodell som bygger på flera antaganden och teoretiska kalkyler i kombination med att den baseras på historiska värden.

Förändrade och utökade lagkrav

3.1 Obligatorisk utsortering av matavfall

Enligt EU:s avfallsdirektiv är det obligatorisk med separat insamling av bioavfall i samtliga EU-länder från och med 2024. Definitionen av matavfall har också enligt avfallsdirektivet utvidgats till bioavfall och omfattar därmed trädgårdsavfall och matavfall från butiker och restauranger.

256 av 290 kommuner samlar in källsorterat matavfall i varierande omfattning. Fler och fler kommuner har sedan 1990-talet introducerat insamling av matavfall från hushåll men även från storkök och restauranger.

Det vanligaste insamlingssystemet för källsorterat matavfall från villahushåll är ett separat kärl. De flesta av kommunerna inklusive SRV använder det systemet. Ett växande system som används i drygt 60 kommuner är flerfackskärl, där olika fraktioner sorteras i separata insatser i två stora sopkärl. Det är ett insamlingssystem inriktat på villahushåll där matavfallet utgör en av åtta fraktioner. De övriga är restavfall och förpackningar.

Matavfallsbehandlingen har utvecklats från mestadels kompostering till dagens anläggningar för produktion av biogas för energikällor och biogödsel som bidrar till att sluta kretsloppet av näringsämnen och matproduktion.

Hushållen i SRV:s ägarkommuner har successivt anslutit sig till källsortering av matavfall. Från och med 1 januari 2024 har samtliga kunder i enbostadshus källsortering av matavfall och ca 30% av boende i flerbostadshus. Arbeta pågår för att höja andelen källsortering i flerbostadshus. Planen för att införa obligatorisk insamling av matavfall för hushållen i flerbostadshus och för hushåll med fritidshus i SRV:s område är att detta sker under åren 2025–2026, i samband med förändringen av insamlingssystem. Ansökan om dispens har lämnats in till Naturvårdsverket.

Förslaget till avfallstaxa speglar den nya lagstiftningen samt den omställning av tjänster som kommer ske under perioden.

3.2 Övertagande av och utbyggnad av fastighetsnära insamling av förpackningar

Producentansvaret för förpackningar (och tidningar) infördes 1994 och gav producenterna ansvar för insamling och materialåtervinning. Producenterna byggde upp ett system med de i dag cirka 5 800 obemannade återvinningsstationerna för mottagning av förpackningar. De är lika för hela landet med behållare för de olika förpackningsmaterialen. Förutom återvinningsstationer har kommuner och fastighetsägare tillsammans med producenterna till viss del byggt upp system för fastighetsnära insamling av förpackningar i varierande omfattning.

Under 2022 beslutade regeringen att kommunerna ska ta över ansvaret för insamlingen av förpackningar från 2024. Från och med 2027 ska det fastighetsnära insamlingssystemet vara huvudsystem och infört för alla hushåll och verksamheter som har avfallshantering samlokaliserad med hushåll. Producentansvaret kvarstår genom att producenterna fortsätter att vara ansvariga för materialåtervinning av förpackningarna och stå för systemets kostnader.

Syftet med förändringen är att höja insamlingsnivåerna genom den ökade tillgängligheten och därmed se till att mer material återvinns och cirkuleras till nya förpackningar och produkter.

Naturvårdsverket har tagit fram en ersättningsmodell som bygger på schabloner. Ersättningen för den fastighetsnära insamlingen består av en fast och en rörlig del, och en basnivå för service som ersätts enligt modellen. Naturvårdsverket beslutar om den ersättning som kommunerna kan få för sin förpackningsinsamling efter utgången av varje kvartal. Besluten kan inte överklagas.

Ersättningsmodellen är baserad på ett bashämtningsintervall med hämtning varannan vecka av pappers- och plastförpackningar och returpapper och var fjärde vecka av metall- och glasförpackningar.

Bashämtningsintervallet är det minimikrav som beslutats om för att ställa krav på att fastighetsägaren ska tillhandahålla sorteringslösningar. Om logistiken kräver högre hämtningsfrekvens än detta faktureras fastighetsägaren. I förslaget till avfallstaxa för 2026 finns detta inarbetat.

SRV erbjuder sen tidigare fastighetsnära insamling till flerbostadshus i ägarkommunerna som en kommersiell tjänst. I och med den nya lagstiftningen ingår tjänsten från och med 2024 i den kommunala avfallstaxan. Fastighetsnära insamling till övriga kunder och kundgrupper är under utvärdering enligt tidigare beskrivning i den inledande sammanfattningen.

3.3 Grundavgiften

Grundavgiften ska täcka kostnader för administration som till exempel kundtjänst, information, HR och ledning. Grundavgiften ska också täcka kostnaderna för återvinningscentraler, farligt avfall och returpapper på återvinningsstationerna och underhåll, utvecklingsarbete och nya projekt för anläggningarna och ÅVC-verksamheten. I grundavgiften ingår även eventuell ersättning för inlämnat avfall.

Avfall Sveriges beräkningsmodell bygger på avfallsstatistik och nyttjandegrad per kundkategori av till exempel kundtjänst, antal besök på ÅVC och så vidare. Utifrån detta, liksom antal kunder inom respektive kategori, beräknas en självkostnad för grundavgiften per kundkategori.

Från 2024 överförs ansvaret för de nuvarande återvinningsstationerna (ÅVS) till kommunerna. De benämns i det nya regelverket för lokala insamlingsplatser (LIP). Dessa insamlingsplatser ska komplettera den fastighetsnära insamlingen (FNI) som successivt ska byggas ut. Målsättningen är att en överflyttning av förpackningsmaterial kommer att ske under de närmaste åren från LIP till FNI.

SRV har genomfört ett övertagande av de 165 återvinningsstationer som Förpacknings- och Tidningsinsamling (FTI) har i ägarkommunerna. Dessa stationer står dels på kommunal mark dels hos privata markägare. Under 2024 noterades kraftigt ökade kostnader för hantering av dessa, beroende både på dumpningar av avfall samt bevakningskostnader. Inga av dessa kostnader fanns med i underlaget som överlämnades från FTI.

Verksamheten ingår i och ska täckas av grundavgifterna på samma sätt som återvinningscentraler (ÅVC). För materialet som samlas in erhåller SRV en viss finansiering från producenterna. Ersättningen täcker i nuläget inte till fullo kostnaderna för övertagandet och driften av dessa. Utöver detta finansieras även utvecklingen av de mobila ÅVC-lösningarna av grundavgiften, som genomförs i enlighet med målen i avfallsplanen. Grundavgiften ska även täcka kostnader för tex underhåll av anläggningar, vattenhanteringskostnader samt kommunikation.

Förslag till avfallstaxa för 2026 (se bilaga för samtliga tjänster)

Avfallstaxan arbetas fram med hjälp av Avfall Sveriges taxemodell, vilken används av flera kommunala avfallsbolag. Genom modellen jämförs de olika sorteringslösningarna med kärldstorlek och fyllnadsgrad som bas. Modellen gör det möjligt att dels se de olika lösningarnas kalkyl och finansiering, men framför allt så möjliggör modellen en tydlig miljöstyrning.

Avfallstaxan är sedan tidigare fördelad på grundavgifter och hämtningsavgifter, detta är i enlighet med Avfall Sveriges modell. Grundavgifterna ska finansiera verksamheten på återvinningscentralerna samt central administration medan de olika sorteringslösningar och insamlingssystemet ska finansieras genom hämtningsavgifter. Hämtningsavgifterna ska även finansiera taxeverksamhetens långsiktiga effekter på deponerat avfall. I dag beräknas den långsiktiga effekten till 50 år och medel sätts årligen av för att säkerställa hantering av deponin under den perioden.

Då taxan beslutats är den fast för hela året, det finns ingen möjlighet att hantera förändrade kostnader under året utöver snabba förändringar i verksamheten. Detta innebär att SRV som andra avfallsbolag måste ha detta i åtanke när taxan arbetas fram och vilka åtgärder som vidtas under året.

Exempel på effekter av förslaget för de vanligaste tjänsterna inom taxan

Alla kunder betalar en grundavgift beroende på fastighetstyp och en hämtningsavgift beroende på vald hämtningstjänst. Hämtningsintervall för enbostadshus är förutbestämt, för flerbostadshus och verksamheter kan kunden välja olika hämtningsintervall. Det gör att priserna nedan inte är jämförbara mellan enbostadshus, flerbostadshus och verksamheter. Observera att samtliga skillnader redovisas både per år och per månad.

För att förtydliga priseffekterna för enbostadshus redovisas de vanligaste taxetjänsterna i tabellen med den totala kostnadsförändringen för grundavgift och vald hämtningstjänst, utöver separat redovisning av grundavgiften. Observera att samtliga skillnader redovisas både per år och per månad.

För flerbostadshus redovisas grundavgiften per lägenhet och priset per vald kärldstorlek och hämtningsintervall. Beroende på hur väl kunderna sorterar ut och vilka avfallsmängder som lämnas kan antalet kärl och hämtningsintervall påverkas.

För verksamheter redovisas grundavgiften per hämtställe och priset per vald kärldstorlek och hämtningsintervall. Beroende på verksamhetens avfallsmängder och behov av hämtningsintervall påverkas verksamhetens totala kostnad.

De föreslagna förändringarna för avfallstaxa 2026 kommer ha följande effekt för följande kundkategorier och tjänster jämfört med taxa 2025:

	Taxa 2025	Förslag Taxa 2026	Förändring per år	Förändring per år %	Förändring per månad
Enbostadshus					
Grundavgift	1 710 kr	1 710 kr	0 kr	0%	0 kr
Total kostnad för grundavgift och vald hämtningstjänst, enbostadshus					
Källsortering 190 l + 140 l	3 270 kr	3 287 kr	17 kr	0,5%	1,42 kr
Sortera Hemma	4 130 kr	4 157 kr	27 kr	0,7%	2,25 kr
Fritidshus					
Grundavgift	1 310 kr	1 310 kr	0 kr	0%	0 kr
Total kostnad för grundavgift och vald hämtningstjänst, fritidshus					
Gemensamhetsanläggning källsorterat	2 141kr	2 150 kr	9 kr	0,4%	0,75 kr
Osorterat 190 l enskilt kärl	2 604 kr	2 618 kr	14 kr	0,5%	1,17 kr
Flerbostadshus					
Grundavgift	1 270 kr	1 270 kr	0 kr	0%	0 kr
Källsort 660 l +140 l för matavfall	5 501 kr	5 561 kr	60 kr	1,1%	5 kr
Osorterat 660 l	9 357kr	9 460 kr	103 kr	1,1%	8,6 kr
Verksamheter					
Grundavgift	740 kr	740 kr	0 kr	0%	0 kr
Källsorterat 660 l + 140 l för matavfall	5 501 kr	5 561 kr	60 kr	1,1%	5 kr